

100 YÜZ

Ara Güler'den
Yazar Fotoğrafları

Yapı Kredi Yayınları - 1746
Sanat - 92

100 YÜZ
Ara Güler'den Yazar Fotoğrafları

Editör: Mert Tanaydın
Kitap tasarımı: Yeşim Balaban
Düzeltili: İncilay Yılmazyurt

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No: 16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 444 44 03 • Fax: (0216) 365 99 07-08 • www.bilnet.net.tr
Sertifika No: 31345

1. baskı: İstanbul, Kasım 2002
6. baskı: İstanbul, Şubat 2018
ISBN 978-975-08-0516-X

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2010
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

100 YÜZ
Ara Güler'den
Yazar Fotoğrafları

YAPI KREDİ YAYINLARI

Kitap sevgisini, sokaklarda açtığı kitap sergileriyle halka ulaştıran sayın ve kıymetli dostum, kitapçı ve şair Halim Şefik Güzelson'un hatırasına ithaf ediyorum.

Ara Güler

Her ne kadar kitabın adı "100 Yüz" ise de, Ara Güler, Memet Baydur'un fotoğrafının da kitapta bulunmasını arzu ettiği için, "100 Yüz" bu baskıdan itibaren 101 fotoğraf ile yayımlanacaktır. -Ed.n.

Ara Güler'de Yaşamak

Nezihe Meriç

Ara Güler, doğar doğmaz bakmaya başlayan bir bebek olarak gelmiş dünyaya. Onu ilk gördüğüm günden bu güne, kırk elli yıla yakın bir zaman geçti. Ama ilk gördüğümde de böyle düşünmüştüm. Bazı bebekler, doğar doğmaz dünyaya bakmaya başlarlar. İnsan şaşırır. Bu, ömürleri boyunca öyle sürer gider.

Ara Güler, ilk kez resmimi çekecekti. Bana bakıyordu. Ama bu bakış, dünyaya, yaşama, o güne, geçmiş günlere, içimdeki, belli etmemeye büyük gayret gösterdiğim çekingen, utangaç kıza bakıştı. Bir hoş oluyordu insan. Tuhaf bir duyguydu bu. Önüne bakan bir resimdir, o ilk resim.

Ara Güler hep öyle bakarak yaşamıştır, biliyorum. Yaptığı her çekim o duyguyu verir insana. Şimdi resimlerini çektiği sanatçıların resimlerinden bir sergi düzenleniyormuş. Genç arkadaşlarım katalog yazısını benim yazmamı istediler. Resimleri yollamışlar. Yüz tane. Hepsini biliyorum da, yakından tanıdıklarımı saydım, elliye geçti. Çoğu yok artık. Gittiler. Bir de resmi çekilmemişler var; onlarla beraber yüzü aşiyor böylece tanıdıklarım; yaşayanlar az, gidenler çok.

Bu öyle bir boşluk ki, yok ben bunu anlatamam. Ne bunun nasıl bir şey olduğunu, ne içimdeki acı gibi, ağrı gibi, ağrı gibi olan boşluğu, ne o insanın yüreğine acıtarak batan duyguyu. Yüzleri, yürüyüşleri, gülüşleri, sesleri, konuşmaları olduğu gibi, yanımdaymışlar gibi. Gibi! Ama yoklar. Artık konuşup dertleşemeyiz, gülüşemeyiz, telefonlaşamayız, buluşamayız, tartışamayız...

Ben bir garip âdemim. Çok şey bilmem. Yaşamayı, ölmeyi, evreni, dünya yüzünde olup biteni bilimsel olarak açıklayıp, sözümü bir bilgin gibi üretemem. Ama bunca yılın okuma, öğrenme,

düşünme uğraşı içinde, insana bakmayı, anlamaya çalışmayı, sevmenin yollarını –az da olsa– öğrendiğimi bilirim. Bilgim az ama, insanlığım iyidir. Herkesin içinde iyilikler, güzellikler olduğunu düşünürüm. Buna inanırım.

Hırçınlıkları, hırsları, nadanlıkları, kıskançlıkları, kendini beğenmişlikleri, kaçışları, sevgiyi bilmez görünüşleri, kötülükler ürettikleri, hep bu karmakarışık, bilinmezliklerle dolu çılgın dünyada ayakta durabilmenin zorluğundandır.

Böyle düşünürüm. Darda kaldığım zamanlar böyle düşünmeye zorlarım kendimi. Ancak bu yolla sevgisizliğin üstesinden gelenebilir derim.

Hele sanatçılar! Bu karmaşanın içinde, nasıl da düzenin, güzelin, varolmanın gizemli yollarının, acıların, ışık saçan güçlerin peşine düşer, binbir zahmetle onları bulur çıkarır, var ederler, yaratırlar; insanlar için, onların kendilerinin ayırdına varmaları, yaşama bakmayı görmeleri için. Ara Güler buradadır işte. O, insana baktığı zaman, bu ölümlülere bu anlamlamanın içinden bakıyor. Görüyor onları.

Sonra da, bir bakarsınız yoklar. Artık yoklar. Gitmişler. Nereye?! Yüzlerce, binlerce yıldır bu dünyaya gelmiş, yaşamış ve gitmiş insanlar... Resimlere bakıyorum tek tek. O resimleri çeken Ara Güler'i düşünüyorum. Resmin çekildiği zamanı, o anı, o anın anımsattığı geçmişi imgelemimde canlandırmaya çalışıyorum. Her birinde başarılı olamıyorum. O zaman, biraz karışıyor kafam. Bir katalog yazısı nasıl yazılmalıdır? Ara Güler'i mi anlatmalı, böyle, anlayabildiğim, düşünebildiğim kadar, resimlerin bende uyandırdığı, alt üst ettiği duyguları mı, yoksa resimleri önümde serilmiş duran, çoğu artık yaşamayan sanatçılarla ilgili anıların, seslerin, gülüşlerin, şakaların, kavgaların bir buğuda bir görünüp bir kaybolmalarını, elimi ayağımı çözüp, beni ebkem bırakmalarını mı! İnsanın çevresi ne kadar geniş, tanıdık-

ları ne kadar çok olursa olsun, –arkadaşsız yaşayanları bir yana ayırırsak– gene de, en yakın, en can arkadaşım, arkadaşlarım dediği kimseler üçü beşi geçmiyor. Herkes birbirini tanıyor, selamlaşıyor, ayak üstü olsun, bir çay içimi olsun, karşılaşılıp konuşuluyor. Bazan uzun bir yemek boyunca beraber olunabilir, bir yolculukta karşılaşılıp, üç beş gün birarada yaşanabilir, sergilerde, kokteyllerde, bir arkadaş evinde uzun sohbetlere de dalınabilir, ama fazlasına vakit yoktur. Belki uzun telefon konuşmaları girebilir araya, mektuplaşmalar, zıtlaşıp tartışmalar, hatta kavga edecek kadar yakınlaşmış olmalar vb. Ama bütün bunlar sonucu değiştirmez. Onca tanıdığın içinde, gene de insanın iki üç yakın arkadaşı vardır; ilişkiyi hiç kaybetmediği, onun ve kendi yaşamının tüm ayrıntılarını beraber taşıdığı.

Gene de, bu durum Ara Güler için geçerli değildir. Onun geniş bir çevresi vardır. Şu yeryüzünde adı bilinen pek çok kişiyi, pek çok sanatçıyı tanır. Tanır da, bakan ve gören Ara Güler, onların sadece resimlerini çekmemiş, onları görmüştür. Bu anlatılması zor, tılsımlı bir iştir. O bakış, o görüş, bir çeşit büyücülük gibi bir şeydir. Resmini çektiği insanın, ne olduğu bilinemeyen ruhunu görmek! Bakın Can Yücel’in resmine. Hep sevgili, dili tatlı, tavır candan, dost, şakacı, insan bir adamdı o. Dünyaya yuf borusunu öttürmüşlerden. Ama Ara Güler, onun içindeki kırgın, kahrılı, tasalı çocuğu görmüştür. O çocuğun bakışını çekmiştir. Resim çekilirken, ya da sonradan, şakalaşıp gülüşmüş olsalar da.

Aziz Nesin bir güldürü ustası değil miydi? Hep güleç, şakacı, ‘esprili’, gırgır, güldüren... Onun acıları yok muydu! Tasaları, kaygıları, Aziz Nesin oluncaya dek çektiklerinin ruhunda bıraktığı, kimsenin yaşamadan anlayamayacağı için anlaşılması pek kolay olmayan üzünçlerinin izleri. Resme bakınca görülmüyor mu? Çünkü o resmi çeken Ara Güler’dir. Resimlere bakıyorum; masanın üzerine yayılmış duran. Anılar, sesler, konuşmalar, yaşanan zamandan akılda kalan binbir çeşit görüntü, görünüp kayboluyor, gelip geçip hayal oluyor.

En önde Kâmran Yüce var. İncecik, sarı bir delikanlı. Değişik frenk gömleklerine düşkün. Kırklı yıllar. Memleketimizde hiçbir şey yok. Nazilli basması var, Bursa ipeklisi var, ama örneğin, pötikare dediğimiz poplin yok. Ben bir keşifte bulunmuşum. Mahmutpaşa'da, siyah beyaz bir yerli dokuma bulmuşum; sofraya bezi yapılan. Onu yıkamış, ince koladan geçirip altında fistolu jüponu olan kabarık etekli, bebe yakalı bir güzel elbise yapmışım. Kadıköy vapurunda karşılaşıyoruz. Kâmran bayılıyor elbiseme. İsrarla nereden aldığımı soruyor. Ben söylemem dedikçe, ince bıyık güler, ısrar ediyor. Söylüyorum. Hemen alıp, bir frenk gömleği diktirmişti, ona çok yakışan. Ara Güler, o ince, zarif, giyimine düşkün delikanlıyı görmez mi?

Ankara Bahçelievler'de oturduğumuz ellili yıllar. TDK'nın toplandığı günlerden biri. Akşam yemeği için bizim evdeyiz. Masa epeyce kalabalık. Ben yemekler yapmışım ama, meyvenin çok az, turfanda, çok da pahalı olduğu aylardan biri. Onun için çeşitli meyvelerden, az az alıp, güzel görümlü bir meyve tabağı hazırlamışım. Bir tane çarpık çurpuk armut var. Sapında pırl pırl, dipdiri, yemyeşil iki yaprak. Armudu gizleyerek o iki yaprağı tabağın köşesine yerleştirmişim. Orhan Kemal, hem ağır ağır içiyor, hem çocukluğunun, gençliğinin talihsizliklerle yüklü, yoksul günlerini anlatıyor. Karikatürleştiriyor, gülüşüyor. Sonunda, çektiklerinin anlatmakla bitmeyeceğini söyleyip, gene güldüren sakalı bir bitiriş yaptığında, bir soluklanıp elini meyve tabağına uzatıyor, yeşil yaprakları tutup çekiyor. Kahkahalar arasında, kavruk, gelişmemiş ceviz kadar bir armut. Bakıp kalıyorum Orhan Kemal'in resmine. Bu Ara Güler sihirbaz gibi.

Edip Cansever gülüyor. Benim titizliğimle dalga geçen, kahkahaya benzeyen, ama kahkaha olmayan, neşeli bir gülüşle. Öyle gülerdi. Bütün yüzüyle, çocuksu, sesli bir gülüşü vardı. İnan ki doğru söylüyorum diyor, göreceksin size geldiğim zaman, sokak kıyafetimle sizin yatağın üzerine oturacağım. O da titiz ama, hayır diyor, ben düzeldim artık. Gülüyor. Çocuksu, delikanlı,

hep aşk içinde, tirendaz, yakışıklı bir genç adam. Öyle ama, Ara Güler görür, ta uzaklarda kalan çocukluğu içinde, onu da. İçinde yanıp duran ateşi çevresindekilerin anlaması düşünülemez bile. O, çok yorularak, çok incinerek kendini anlayacakların arasında yerini bulup, Edip Cansever olacaktır.

Bilge Karasu, az yerd. Ama böreğin tepside kalan kırıntılarını toplamaya bayılırdı. O ince uzun, güzel parmaklarıyla birer birer toplardı çıtır parçacıkları. Bir soru sor, de ki, falanca felsefeci şunu şunu demiş, oysa ben şöyle düşünüyorum. Bak, der ve başlar anlatmaya. Çok iyi, çok ayrıntılı anlatır, çok da güzel anlatır ama asla bitirmez. Bir soru sorulmuşsa, o en güzel biçimiyle yanıtlanmalıdır.

Bir imza günü. Uğur Mumcu'nun başı kalabalık. Merdivenlere kadar tıklım tıklım doldurmuş imza almak isteyenler, beni geçerken görüp, "Nezim!" diye sesleniyor. Yanına geçip oturuyorum. Ter içinde. Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi'nde okuyan o delikanlı işte bu koca adam Uğur Mumcu. Büyük kızın sınıf arkadaşı. Küçük kız da onun omuzunda gezmiş. Onu çocukluktan beri tanıdığım için, içimden gizlice gururlanıyorum. Sizin yazıhaneden diyor, İtalyan mafyasına birkaç kez telefon edilmiş. Ben tanıyorum, bir yanlışlık olacak deyip, ters bir iş çıkmasını önlemiş.

Cahit Irgat yakışıklılığından öylesine emin ki, hafifçe gülümüyor, ama belki kendinin bile farkında olmadığı o kasınık bakışını Ara Güler bulur çıkarır.

Pınar Kür'ün, Attilâ İlhan'ın Parisli esintileri, Melih Cevdet Anday'ın tartışmaya başlamadan bir önceki bakışı, Oktay Akbal'ın, Selim İleri'nin 'romantik', duygularını açığa vermeyen dingin bakışları...

Ara Güler olmak hem çok güzel, hem çok zor iş; bunca kişiyle böylesine gönüldeş!